

І. ГУМАНІСТИЧНІ І ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ, СПОРТУ, ТУРИЗМУ І ФІЗИЧНОЇ РЕКРЕАЦІЇ

УДК 811.11+811.15]:378.6.016

Дакаленко О. В.
кандидат філологічних наук, доцент
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту,
Полещук С. М.
Старший викладач,
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту,
Бочарова С. А.
Старший викладач,
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту, м. Дніпро

ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ СИСТЕМНОСТІ СИНТЕТИЧНОГО ТА АНАЛІТИЧНОГО ЧИТАННЯ У ВИШАХ СПОРТИВНОГО СПРЯМУВАННЯ

Дана стаття призначена розглянути системність основних принципів синтетичного та аналітичного читання у вишах спортивного спрямування яке є суто методичним поняттям з конкретним цілеспрямованим професійним змістом. Проблема системності аналітичного читання у виші спортивного спрямування безпосередньо пов'язана з питанням про дотримання основних його принципів у системі вивчення науково-спортивної спеціальної літератури. Підчас синтетичного читання нового контекстуально-навчального тексту можна і потрібно здійснювати паралельне навчання певним навичкам та вмінням мовного аналізу. Тому аналітичні форми роботи з текстом пов'язані з використанням словника, що є вагомим значенням при переході до читання оригінальної спеціальної науково-спортивної літератури. При сучасному інформативному наповненні тексти підручників з іноземної мови є досить колоритні, різнобарвні, різнорівневі; тому системність подачі такого роду текстів призводить до необхідності проведення аналітико-синтетичного синтетико-аналітичного, тобто «симбіотичного» читання. При відсутності конкретного визначення поняття «аналітико-синтетичне синтетико-аналітичне читання» вкладається наступний зміст: даний вид читання – це водночас читання різнорівневих текстів (легких, середніх, складних), але більш цікавих за змістом та лексично.

Ключові слова: читання, системність, симбіоз, аналітика, принципи, текст, методика

Дакаленко О. В., Полещук С. М., Бочарова С. А. Общие принципы системности синтетического и аналитического чтения в вузах спортивной направленности. Данная статья предназначена для рассмотрения основных принципов синтетического и аналитического чтения в вузах спортивной направленности, которое является чисто методическим понятием с конкретным целенаправленным профессиональным содержанием. Проблема системности аналитического чтения в вузах спортивного направления непосредственно связана с вопросом соблюдения основных принципов чтения в системе изучения научно-спортивной литературы. При синтетическом чтении нового, контекстуально-учебного текста можно и нужно проводить параллельное обучение определенным навыкам и умениям языкового анализа. Поэтому при аналитических формах работы с текстом необходимо обращаться к словарям, что имеет важное значение при переходе к чтению оригинальной специальной литературы. При современном информационном наполнении текстов в современных учебниках по иностранному языку очевидна их колоритность, разнообразие, разноуровневость; потому и системность подачи такого рода текстов приводит к необходимости проведения аналитико-синтетического синтетико-аналитического, а именно «симбиотического» чтения. При отсутствии конкретного определения понятия «аналитико-синтетическое синтетико-аналитическое чтение» вкладывается следующее понятие: данный вид чтения – это в одночасье чтение разноуровневых текстов (легких, средних, сложных), но более интересных по содержанию и лексически.

Ключевые слова: чтение, системность, симбиоз, аналитика, принципы, текст, методика

Dakalenko O. V., Poleshchuk S. M., Bocharova S. A. The general systematic principles of synthetic and analytical reading in higher schools of a sports direction. The given article is intended for consideration of the main principles of synthetic and analytical reading in higher educational establishments of sports specialty which is only the methodical concept with the concrete purposeful professional maintenance. The problem of systematization of analytical reading in higher educational establishments of sports specialty is directly connected with the question following the basic principles of the reading in the system of studying scientific and sports literature. At especially synthetic reading of a new contextual-educational text, it is possible and it is necessary to carry out the parallel teaching to the certain skills and the skills of the language analysis. Therefore the analytical forms of work with the text (analytical reading) are directed, first of all, to the dictionaries and must take the important and significant place at transition to reading the original special scientific-sports literature. With the modern

information filling of the texts of modern textbooks in foreign language, the texts are very colorful, various and multi-level in content therefore the system of presentation in such texts leads to the need for carrying out "analytical-synthetical / synthetical-analytical" namely "symbiotical" reading. For lack of concrete definition of the concept "analytical-synthetical synthetical-analytical" the following content is included: this type of reading is simultaneously reading of multilevel texts (easy, average, complex), but more interesting in content and lexically. The main principle of symbiosis "analytical-synthetical synthetical-analytical" is an average volume which is its integral feature. It is the average volume of a textual material for reading at the present stage that can fully ensure the fulfillment of many educational aims. But it is precisely due to an increase in the volume of the educational (basic) texts and a better quality studying of a language material, the percent of an unfamiliar language material in the text decreases and, as a consequence, it makes it easier to synthesize what is to read. Mainly students of higher educational establishments of sports specialty should develop in themselves a synthetic-analytical ability-to teach themselves in an intermediate way, but clearly look through the text with the purpose to determine its main content for the subsequent text-structural analytics which should promote to the qualitative memorization of lexical and grammatical material. In a complex both synthetic and analytical and "symbiotical" reading will help the students of higher educational establishments of sports specialty to move qualitatively to reading the original sports-thematic and scientific literature in the specialty that will help to feel a qualitative shift both in teaching to read in the auditorium and independently.

Key words: reading, system, symbiosis, principles, analytics, text, methodical.

Постановка проблеми та актуальність дослідження. Системність основних принципів синтетичного та аналітичного читання у вищих спортивного спрямування є суто методичним поняттям з конкретним цілеспрямованим професійним змістом. Практично у кожному виші існують види даного читання – синтетичний та аналітичний – зі своєю особливою формою проведення та реалізації своїх «задумів» у навчальному процесі. Проблема системності аналітичного читання у виші спортивного спрямування безпосередньо пов'язана з питанням про дотримання основних принципів даного читання у системі вивчення науково-спортивної спеціальної літератури. Відомий дослідник-методист С. К. Фоломкина справедливо відмічала, що «як усіяка діяльність читання спрямоване на отримання певного результату; таким чином результатом є розуміння смислового змісту тексту» [5, с.84].

Ми цілком погоджуємося з дослідницею, та наголошуємо на тому, що ключовими аспектами у плані читання у немовному спортивному виші є суто синтетичне безперекладне та безсловникове читання спеціальної наукової літератури з досить бідним мовним аналізом, перекладом та використанням словника. Однак практичне навчання іноземним мовам в спортивному немовному виші достатньо чітко показує, що на сучасному етапі синтетичне учбове (навчаюче) читання з елементами аналізу виступає як єдиний симбіоз для набування певних навичок та умінь мовного аналізу тексту, куди, водночас та проміжно, може входити усно мовленнєве спілкування на основі читання професійно-орієнтованих текстів. Текст, як основа пізнання професійної сфери і як суто мовний витвір є суто універсальною одиницею комунікації. При взаємопов'язаному навчанні читання та мовленню текст може бути зразком, невід'ємним стимулом і джерелом потрібної інформації при утворенні власного висловлювання та повинен компенсувати недолік лексичних засобів та фактичного матеріалу при вираженні власної думки та ведення дискусії за схожою проблемою. За словами Егорова Т. В. – «...читання можна розділити на два погляди: одні бачать у ньому дії, які автоматизувались, інші підходять до читання з точки зору тих глибокодумних операцій, які беруть участь у цьому процесі» [2, с.9]. Ми поділяємо думку дослідника і наголошуємо на тому, що примітний результат може бути досягнутий при правильній, взаємній схемі системної подачі загальних принципів синтетичного та аналітичного читання, що має втілювати собою інтегративний, інноваційний та грамотний процес.

Мета дослідження – охарактеризувати основні принципи системності синтетичного та аналітичного читання та цілеспрямованості проведення цих типів читання у немовному виші спортивного спрямування.

Виклад основного матеріалу. Аналітичне читання (в аудиторії, поза аудиторією) і синтетичне читання (суто у аудиторії) – ланки одного ланцюга, які мусять мати своєю основою і безперекладний базис синтетичного читання і комплексно-аналітичний, тобто вдумливе та системне аналітичне читання. Кожний навчальний текст спортивного контексту повинен мати мовний базис для первинного синтезу, для безпосереднього, хоча і не завжди, повного розуміння того, що читають. Первинне (пробіжне) синтезування того, що читають, мусить забезпечити мовний склад тексту, який включає в основному, вже раніш вивчений, опрацьований та закріплений мовний матеріал. Такого роду мовний склад начально-адаптивних текстів є глобальною і необхідною умовою безпосереднього синтезування того, що читають; для аналітичного читання, як другої сходинки, є інша важлива умова – попереднє, перед текстом опрацювання мовного матеріалу, як найважливішого і основного принципу. Мовний матеріал, який вводиться викладачем, повинен бути ретельно опрацьованим до читання тексту з аналітичним підходом (разом з викладачем, в парах, або самостійно), як у комплексних передтекстових вправах, так і у передтекстовому вокабулярі із коментарями, що є дуже важливим. Треба зазначити, що «текст іноземною мовою з фаху, його зміст і стратегії читання, які відповідають індивідуальним здібностям здобувачів вищої спортивної освіти і арсеналом знань, як іноземної мови, так і спеціальності є дуже важливим засобом контролю, насамперед, мотивацією» (Ісаєва О. В.) [3, с. 26].

При суто синтетичному читанні нового контекстуально-навчального тексту можна і потрібно здійснювати паралельне навчання певним навичкам та вмінням мовного аналізу. У даному реєстрі може знаходитись семантизація лексичних одиниць за професійним спрямуванням на основі словотворчого аналізу, контекстуальної здогадки тощо (А.В. Кнодель) [4]. Замітимо, що лексичні одиниці, які підлягають такій продуманій семантизації, не потрібно подавати в передтекстовому вокабулярі, а настійно рекомендується виділяти їх у тексті спеціально, щоб здобувач вищої спортивної

освіти цілком зрозумів, що виділені лексичні одиниці необхідно зрозуміти самостійно або дійти «мікроаналізу», зазирнути у тематичний словник. Тому аналітичні форми під час роботи з текстом (аналітичне читання) пов'язані, у першу чергу, з використанням словника і мають зайняти, на нашу думку, вагоме і значне місце при переході до читання оригінальної спеціальної спортивно-наукової літератури. Аналітичне читання – це комплексний мовний та змістовний аналіз граматичних, стилістичних та лексичних структур, більшістю оригінальної стилістики викладу матеріалу, у нашому випадку, спортивного контексту. Але ми остаточно схилиємося до думки, що комплексна аналітика тексту повинна займати у процесі навчання читанню лише незначне місце. А втім, все залежить від того, як перенасичено (або не доповнено) контекст. Тому і швидку аналітику немає сенсу виключати взагалі. При сучасному інформативному наповненні тексти сучасних підручників з іноземної мови досить колоритні, різнобарвні і різнорівневі. Ми дотримуємося думки, що системність подачі такого роду текстів призводить до необхідності проведення аналітико-синтетичного / синтетико-аналітичного, тобто симбіотичного читання. Це є найголовніший методичний принцип, на якому базується наш подальший розгляд основних принципів системи синтетичного і аналітичного читання у вищій спортивній освіті.

При відсутності конкретного визначення поняття – «аналітико-синтетичне/синтетико-аналітичне читання» – нами вкладається, у таке переформоване «симбіотичне читання», тобто у даний обопільний «понятійний тандем» наступний зміст: даний вид читання – це водночас і читання різнорівневих текстів (легких, середніх, складних), але більш цікавих за змістом та лексично. Наповненістю, більшого об'єму, де, наприклад, 1-3 абзаци тексту спрощені, 3-4 абзаци ускладнені як граматично, так і лексично; дані тексти можна сміливо віднести до розряду вступних текстів за фахом для аудиторного або позааудиторного читання, що вже означає покрокову системність читання, як такого (Ю. А. Гапон) [1].

Які ж є основні принципи синтетичного і аналітичного читання, як окремого та симбіотичного, тобто аналітико-синтетичного/ синтетико-аналітичного читання.

1. Головний принципом та важливою ознакою читання взагалі є його сутність як читання, у першу чергу, синтетичного. Власно кажучи, даний вид читання виник як носій цієї якості у класичній методиці, тому що завжди існуватимуть дві взаємні паралелі – читання синтетичне та читання аналітичне. У ролі аналітичного читання первісно виступало як аудиторне, так і позааудиторне (самостійне) читання. Синтетичне читання, більшістю, є підготовчим, хоча при серйозній підготовці здобувача вищої спортивної освіти воно набуває виду продуманого, усвідомленого, витриманого та коректного аналітичного читання.

2. Сутність синтетичного читання вимагає мовної легкості текстів. Умовно, так званий, «легкий текст» - це текст, мовний склад якого дозволяє здійснювати безпосереднє синтезування того, що читають, на даному конкретному етапі навчання, а саме – текст, який складається, більшістю, з вивченого і малого відсотка нового мовного матеріалу. Що стосується граматичного матеріалу, то принцип «мовної легкості» не буде порушено, якщо до тексту долучити граматичний матеріал ретельно опрацьований заздалегідь у текстових вправах на передостанньому або останньому заняттях.

3. Основною ознакою та вагомим принципом аналітичного читання є те, що його, як правило, задають на наступне заняття (або через 1-2 заняття). Позитивним фактом і сенсом даного виду читання є те, що здобувач вищої спортивної освіти не тільки удосконалює навички читання на раніш вивченому та закріпленому мовному матеріалі, але й закріплює самостійно і безпосередньо матеріал останнього заняття. Даний вид читання можна назвати, або охарактеризувати як самостійне програмне аналітичне читання.

4. Основний принцип «симбіозу» аналітико-синтетичного/ синтетико-аналітичного читання – це середній обсяг, що висувається нами як його невід'ємна ознака. Саме середній обсяг текстового матеріалу для читання, на сучасному етапі, може повною мірою забезпечити виконання багатьох цілей навчання. Збільшення обсягу кожного навчального тексту – шлях до більш просунутого сприйняття як граматичних, так і лексичних структур в цілому. Саме за рахунок збільшення обсягу навчальних (базових) текстів і більш якісного вивчення мовного матеріалу зменшуватиметься відсоток незнайомого мовного матеріалу в тексті і, внаслідок цього, полегшуватиметься вдумливе синтезування того, що читають. Даний комплексно-симбіотичний вид читання виконує функцію «провідника» для засвоєння нового лексичного матеріалу, тому що подача навчальних текстів повинна бути програмно максимально наповненою, щоб якісніше засвоювався не тільки лексичний, але й граматичний матеріал. Даний вид читання можна віднести у розряд читання з частковим та загальним охопленням змісту. Ми впевнені в тому, що здобувачі вищої освіти немовних спортивних вишів завдяки принципам даного виду читання як програмної, так і наукової літератури мусять однозначно намагатися досягти повного, точного, абсолютного розуміння того, що читають. Головним чином здобувачі вищої спортивної освіти повинні виробляти в собі синтетико-аналітичну здатність – навчитися досить швидко, але чітко, передивлятися текст з метою визначення його основного змісту для послідувочої текстово-структурної аналітики, що має сприяти якісному запам'ятовуванню лексичного і граматичного матеріалу.

Висновки. Наприкінці нашого дослідження, підсумовуючи те, що сказано вище, ми доходимо до наступних висновків:

1. Забезпечити якісне навчання безпосередньо безперекладному автоматичному читанню допоможе інноваційне аналітико-синтетичне/ синтетико-аналітичне читання середнього обсягу з напрацьованою синтетикою читання: володіння лексико-граматичним базисом і аналітикою читання: аналіз текстових структур (лексика, граматики); робота зі словником та окремими спеціалізованими довідниками з граматики тощо. Тексти, які подаються, повинні бути якісними за змістом із чітким дозуванням і послідовністю у вступі, чітким передтекстовим опрацюванням нового і достатньою повторюваністю вивченого мовного матеріалу.

2. Синтетичне і аналітичне читання здобувачами вищої спортивної освіти програмних текстів може проводитися

у аудиторії або поза нею; однак індивідуальне читання в аудиторії середнього (доступного) обсягу надасть більше можливостей забезпечити самостійність у роботі, тому що забезпечити необхідну самостійність у роботі можна лише при загальному читанні, а навчальний контроль мусить бути організованим на належному рівні. Комплексне і синтетичне і аналітичне, і «симбіотичне» читання допоможе здобувачам вищої спортивної освіти якісно перейти до читання оригінальної спортивно-тематичної та наукової літератури за фахом, що, у свою чергу, допоможе їм відчувати великий і якісний поштовх як у навчанні читанню в аудиторії, так і самостійно.

Література

1. Гапон Ю. А. Специфіка дисципліни і фактори, що визначають зміст навчання іноземної мови професійної спрямованості: зб. наук. статей / Ю. А. Гапон. – К.: Вид-во Європейського університету, 2003. – С. 40-49.
2. Егоров Т. В. Психология овладения навыками чтения / Т. В. Егоров. Акад. пед. наук, Ин-т психологи. – М.: Изд-во «Академии педагогических наук», 1999. – 263 с.
3. Ісаєва О. В. Нові тенденції у викладанні іноземних мов у немовних закладах вищої освіти / О. В. Ісаєва // Збірник наукових праць ДонНАБА. Випуск № 4, Том 2 (10), 2017. – С. 38-41.
4. Кнодель А. В. Психолого-педагогические аспекты обучения иностранным языкам (Монография) / А. В. Кнодель. – К.: Изд-во «Паливода», 2009. – 260 с.
5. Фоломкина С. К. Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе: Учеб.-метод. пособие для вузов / С. К. Фоломкина. – М.: Высш.шк., 1987. – 207 с. (Б-ка преподавателя)

References

1. Gapon Ju.A. (2002). The specificity of discipline and factors that have to determine the substance (content) of teaching of foreign languages of professional direction: the collection of scientific articles. K.: Edition of European University. P. 40 – 49-
2. Egorov T. V. (1993). Psychology of mastering of reading habits. [Academy of pedagogical sciences, RSFSR, Institute of Psychology]. M.: "Academy of pedagogical sciences", 1993. 263 p.
3. Isayeva O. V. (2017). The new tendencies in teaching of foreign languages in non-language higher schools. [The collection of scientific works DONNABA], Part № 4, Volume 2 (10). P. 38 41.
4. Knodel A. V. (2009). Psychological and pedagogical aspects of teaching of foreign languages (Monography). K.: Edition "Palyvoda". 260 p.
5. Folomkina S. K. (1981). Teaching of reading in foreign language in non-language higher schools: Teaching manual for higher schools. M.: Higher School. 207 p. (Library for higher school teachers)

УДК 796.0111.3-057.874: 613: 796.032

Жайворонок О.О.,
магістр,
Кольцова О.С.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Голяка С.К.,
кандидат біологічних наук, доцент,
Херсонський державний університет, м. Херсон

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ФІЗКУЛЬТУРНО-ВАЛЕОЛОГІЧНИХ ЗНАТЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ

У статті здійснено аналіз організаційно-педагогічних умов формування фізкультурно-валеологічних знань молодших школярів засобами олімпійської освіти.

В процесі дослідження визначено, що найважливішими педагогічними факторами оптимізації процесу формування цінностей здорового способу життя виступають інформаційне забезпечення процесу; включення особистості в діяльність; пробудження адекватних переживань щодо цінності.

Використання різноманітних форм олімпійської освіти сприяє формуванню здорової людини, з особистісними якостями, що базуються на принципах олімпізму.

Встановлено, що ефективність процесу формування у молодшого школяра фізкультурно-валеологічних знань засобами олімпійської освіти визначає ряд педагогічних умов: варіативність змісту і організаційних форм олімпійської освіти; наявність емоційно-насичених і доступних для школяра ситуацій-прикладів ціннісного ставлення до здоров'я; забезпечення рефлексії та перенос здоров'язберігаючої поведінки на умови позашкільного життя.

Протягом дослідження впроваджувались основні складові олімпійської освіти в освітній процес нової української школи та позаурочну діяльність школярів. Проведене дослідження свідчить про ефективність використання складових олімпійської освіти в процесі формування фізкультурно-оздоровчих знань школярів.

Ключові слова: *фізкультурно-валеологічні знання, здоровий спосіб життя, олімпійська освіта, молодші школярі, умови, етапи.*

Жайворонок А.А., Кольцова О.С., Голяка С.К. Организационно-педагогические условия формирования физкультурно-валеологических знаний младших школьников средствами олимпийского образования. В